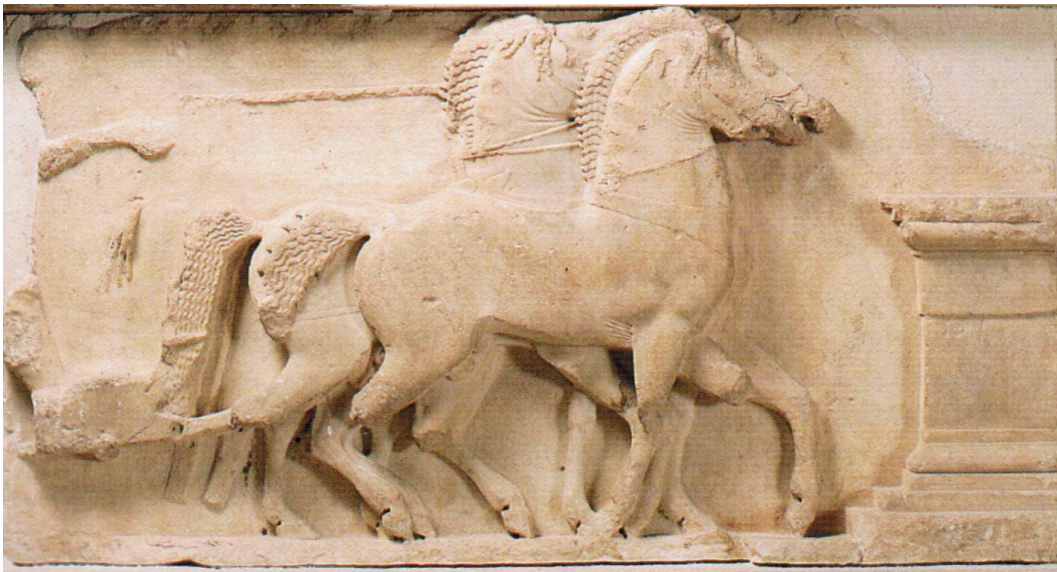

Joniskt kapital på kolonn, som idag är placerad som prydnad på tempelområdet i Delfi.

Hästar framför vagn från sydfrisen på sifniernas skattehus i Delfi.

Ynglingarna Kleobis och Biton av Polymedes, ca 600 f.Kr. Enligt Herodotos (I, 31) drog dessa i vagn sin moder till Heras helgedom i Argos och fick som tack av gudinnan ett stilla insomnande i en lugn död.

Nikestaty som sannolikt varit en gavelspets (akroterion) på det första Apollontemplet i Delfi, ca 600 f.Kr.

3.12 Tredje deklinationens stammar på -σ (bl.a. subst. ἄνθος, -ους och adj. σαφής, ἔς)

En substantivstam i neutrum på -ς efter tredje deklinationen, t.ex. ἄνθος, τό 'blomma', återspeglar substantivets hela stam (ändelse saknas i nom. och ack. sing.).

I böjda kasus inträffar emellertid att stamvokalen ο genom *avljud* blir ε (> ἄνθεσ, jfr eng. avljudsstammarna *forgot/forget*). I genitiv får vi därför utgå från *ἄνθεσ-ος och i dativ från *ἄνθεσ-ι. Ljudlagsenligt faller sedan σ mellan två vokaler, varefter kontraktion av vokalerna inträder och resultatet blir i gen. sing. ἄνθους och i dat. sing. ἄνθει, se tablån nedan!

Beträffande kontraktionen i pluralis är processen densamma: σ faller mellan två vokaler, varefter kontraktion inträder:

Stam ἄνθος/ες (jfr *antologi* 'blomsterbukett').

Singularis	Neutr.	<i>blomman</i>	
Nominativ	τὸ	ἄνθος	
Genitiv	τοῦ	ἄνθους	< *ανθεσ-ος
Dativ	τῷ	ἄνθει	< *ανθεσ-ι
Akusativ	τὸ	ἄνθος	
Pluralis		<i>blommorna</i>	
Nominativ	τὰ	ἄνθη	< *ανθεσ-α
Genitiv	τῶν	ἄνθων	< *ανθεσ-ων
Dativ	τοῖς	ἄνθεσι(ν)	< *ανθεσ-σι
Akusativ	τὰ	ἄνθη	< *ανθεσ-α.

< = *har utvecklats ur*

* = *Form som inte finns i litteraturen*

Anmärkning

Det finns ett stort antal neutrala substantiv efter tredje deklinationen med nominativ på -ος. De ska inte sammanblandas med maskulina substantiv efter andra deklinationen, som ju också har nominativ på -ος. Det är genom *de skilda genitivändelserna* för resp. deklination (ἵππος, ἵππου resp. ἄνθος, ἄνθους) som det är möjligt att fastställa substantivets deklinationstillhörighet.

Som typexempel för en maskulin **σ**-stam nämner jag egen-
namnet Diogenes:

Singularis		Mask.	
Nominativ	ὁ	Διογένης	
Genitiv	τοῦ	Διογένους	<*Διογένεσ-ος
Dativ	τῷ	Διογένει	<*Διογένεσ-ι
Akusativ	τὸν	Διογένη	<*Διογένεσ-α

Sigmastammarnas **adjektiv** har en förlängd stavvokal i nominativ maskulinum och femininum: **-η** (**σαφής**), medan de i neutrum har en oförlängd: **-ε** (**σαφές**). Sigmastammarnas adjektiv har genomgående samma form i maskulinum och femininum. Kasusändelserna är kontraktionsresultat och de har i många kasus likheter med böjningen av **Διογένης** och **ἄνθος**.

Stam för adjektivet **σαφής/-εσ** 'tydlig' (avljud **η/ε**)

Singularis	Mask./Fem.	Neutr.
Nominativ	σαφής	σαφές
Genitiv	σαφοῦς	σαφοῦς <*σαφεσος
Dativ	σαφεῖ	σαφεῖ <*σαφεσι
Akusativ	σαφή <*σαφεσα	σαφές
Pluralis		
Nominativ	σαφεῖς <*σαφεσεσ	σαφή <*σαφεσα
Genitiv	σαφῶν	σαφῶν
Dativ	σαφέσι (ν)	σαφέσι (ν)
Akusativ	σαφεῖς = Nominativ	σαφή <*σαφεσα

Den lille jockeyn och hans häst i brons. Konsten förnyades under 300-talet.

Uppgift 8

Läs den grekiska texten högt och översätt sedan!

- 1 Παντὶ σθένει Σωκράτης τοῖς σοφισταῖς προσεφέρετο.
 - 2 Ἐνθὲν εὐπρεπῆ εἰς στέφανον συλλέξομεν.
 - 3 Ἐλπίδα σαφῆ ἔχεις.
 - 4 Τὸ πεδῖον ὀμαλὲς ἦν καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ
φυόμενον εὐώδες.
 - 5 Τὰ δρᾶματα σοφίας πλήρη ἐστίν.
 - 6 Οἱ λόγοι σου ἀληθεῖς εἰσιν.
 - 7 Διογένης Ἀθηναῖος ἦν τὸ γένος.
 - 8 Τὸ κλέος τοῦ Διογένους μέγα ἦν.
 - 9 Ὅδε ὁ ἀνὴρ σοφός ἐστιν.
-

- 1 σθένος, σθένους, τό kraft, styrka; στένει instrumental
dat. = 'med' - Σωκράτης, Σωκράτους ὁ Sokrates
σοφιστής, σοφιστοῦ, ὁ sofist (1:a dekl., se Steg 1.16)
προσφέρω jag för fram; *medium* jag uppträder mot (*m. dat.*)
- 2 εὐπρεπής, ἐς vacker - στέφανος, ου, ὁ krans - εἰς *prep.*
m. ack 'till' - συλλέγω (σύν+λέγω: assimilation!) jag plockar
- 3 ἐλπίς, ἐλπίδος, ἡ hopp - ἔχω jag har - σαφής, ἐς tydlig,
säker, klar
- 4 πεδῖον, ου, τό slätt - ὀμαλής, ἐς jämn - φύω jag alstrar
pass. jag växer φυόμενον *pres. part.* - εὐ-ώδης, ἐς välluktande
- 5 δρᾶμα, δράματος, τό drama - πλήρης, ἐς (adjektiv) full
av (med genitiv) – σοφία, σοφίας, ἡ vishet
- 6 λόγος, ου, ὁ ord - ἀληθής, ἐς (adjektiv) sann
- 7 γένος, ους, τό släkte, börd, härkomst, τό γένος här *ack.*
limitationis, dvs. begränsning i ett visst avseende: 'till bördens'
- 8 κλέος, ους, τό berömmelse, rykte
- 9 ἀνὴρ, ἀνδρός, ὁ man - ὅδε, ἦδε, τόδε, gen. τοῦδε,
τῆσδε, τοῦδε etc. denne, den här - σοφός, -ή, -όν vis

3.13 Alexander den store i öknen*

Uppgift 9 Översätt:

- 1 Ἄλεξανδρος τὴν ἄνυδρον ὁδεύων αὐτὸς ὑπὸ δίψους ἐπόνει.
- 2 Καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐπόνουν.
- 3 Οἱ κατάσκοποι τῆς χώρας ἐν κοίλῃ πέτρᾳ μικρὸν ὑδάτιον εὔρον.
- 4 Τοῦτο βαλόντες ἐπὶ κράνος Ἄλεξάνδρῳ ἐκόμισαν.
- 5 Ὅδε αὐτὸς μὴ πιὼν ἐξέχεε τὸ κράνος.
- 6 Οἱ στρατιῶται ἀλαλάζαντες ἐκέλευον αὐτὸν ἠγείσθαι τῆς ὁδοῦ, πρὸς τὸ δίψος εὐρώστως ἀντέχοντες διὰ τὴν Ἄλεξάνδρου ἐγκράτειαν.

Läs om Alexander i Alf Henrikson I, Antikens historier, s. 177 ff.

- 1 Ἄλεξανδρος, ου Alexander - ἄνυδρος, ου, ἡ öken ὁδεύω jag (genom)tågar, ὁδος, ἡ väg - αὐτός (utan bestämd art.) själv - ὑπό *prep. med gen.* 'av' - δίψος, ους, τό törst - πονέω jag lider, ἐπόνει < ἐπόνε-ε
- 2 καί även - στρατιώτης, ου, ὁ soldat - αὐτός, *i gen.:* 'hans' - ἐπόνουν < ἐπόνε-ον
- 3 κατάσκοπος, ου, ὁ spejare - χώρα, ας, ἡ land; 'spejare i detta land' - κοίλος, η, ον hålig, 'med en fördjupning' πέτρα, ας, ἡ klippa - ὑδάτιον, ου, τό vatten, jfr ὕδωρ, ὕδατος εὐρίσκω jag finner, *fut.* εὐρήσω, *tem. aorist* εὔρον
- 4 βάλλω jag kastar, håller, *fut.* βαλῶ, *tem. aorist* ἔβαλον, aoristparticipet samordnas med predikatet ἐκόμισαν! ἐπί *med ack.* 'till, ner i' κράνος, ους, τό hjälm κομίζω jag bär
- 5 μὴ inte - πίνω jag dricker, *tem. aorist* ἔπιον; μὴ πιὼν utan att ha druckit' - ἐκχέω jag håller ut (augment efter ἐξ!)
- 6 ἀλαλάζω jag hurrar, ἀλαλάζαντες är *aorist particip* (verbet har stam ἀλαλάγ-) κελεύω jag befäller - ἠγέομαι jag leder, *med gen.* τῆς ὁδοῦ vägen, marschen - πρὸς *prep. m. ack.* 'emot' - εὐρώστως *adverb* 'uthålligt' - ἀντέχω jag står emot, hårdar ut - διὰ *prep. m. ack.* 'på grund av' ἐγκράτεια, ἐγκρατείας, ἡ självbehärskning

*Efter Polyainos, en grek i Rom under senare delen av 100-talet e.Kr.

Uppgift 10

Repetera Tredje stegets grammatik!

- 1 Beskriv hur futurum bildas av en grekisk vokalstam och ange också personändelserna!
- 2 Beskriv hur en sigmatisk aorist bildas av en grekisk vokalstam och ange också personändelserna!
- 3 Utgå från verben **παιδεύω** 'jag uppfostrar' och **γράφω** 'jag skriver'. Vad heter
 - a) 'de uppfostrar, de skriver' (presens)
 - b) 'de ska uppfostra, de ska skriva' (futurum)
 - c) 'de uppfostrade, de skrev' (imperfekt)
 - d) 'de uppfostrade, de skrev' (sigmatisk aorist)
- 4 Utgå från verbet **θηρεύω** 'jag jagar' och **πέμπω** 'jag skickar'. Vad heter
 - a) 'att jaga, att skicka' (presens infinitiv)
 - b) 'att skola jaga, att skola skicka' (futurum infinitiv)
 - c) 'att jaga, att skicka' (sigmatisk aorist infinitiv, beträffande sådan infinitivs översättning se avsnitt 5.12, s. 169)
- 5 Utgå från verbet **λέγω** 'jag läser'. Vad heter med fyra former
 - a) presens particip 'läsande' i *singularis mask. och fem., nom. och gen.*
 - b) futurum particip 'skolande läsa, en som skall läsa' i *singularis mask. och fem., nom. och gen.*
 - c) sigmatiskt aoristparticip 'efter att ha läst' i *singularis mask. och fem., nom. och gen.*
- 6 Utgå från verbet **ἀκούω** 'jag lyssnar' som i futurum är medialt: **ἀκούσομαι**. Vad heter med fyra former futurum particip medium 'de som ska lyssna' i *pluralis mask. och fem., nom. och gen.*
- 7 Hur förklaras språkhistoriskt uppkomsten av
 - a) genitivformen sing. **γένους** och
 - b) nominativformen plur. **γένη**?
- 8 I vilka kasus uppträder formen **πλήρη** av adjektivet **πλήρης, πλήρες** 'full'? Se på böjningsmönstret för **σαφής**!
- 9 Skriv böjningen av det demonstrativa pronominet **οὗτος** 'den där' i femininum singularis och neutrum pluralis!

forts. STEG 3 e